

การ

บูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสราณียธรรม : บทเรียนจากการศึกษาตำบลโพนางตำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ณัฐกรณ ปะพาน^{1*}เริงวิษณุ นิลโคตร²ฐิติวัศ สุธป้อม³ณัฐพัชร สายเสนา⁴

รับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2567 แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2567 ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม: บทเรียนจากการศึกษาตำบลโพนางตำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ที่สามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสราณียธรรมซึ่งเป็นหลักการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชนท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร การจัดการความรู้ และถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาโพนางตำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท แนวคิดสำหรับการวิเคราะห์คือแนวคิดการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ การเลือกและเสนอแนวทาง การตัดสินใจ การติดตามตรวจสอบ และการรับประโยชน์จากนโยบายสาธารณะ และแนวคิดหลักสราณียธรรม ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาจริกรรม เมตตาโมกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทัญญสามัญญตา สังเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1. การบูรณาการเสริมศักยภาพพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามแนวทางสราณียธรรมประกอบด้วย 1.1 การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ และ 1.2 การวางแผนและดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่จะต้องตระหนัก คือ 2.1 มิติทางธุรกิจและมิติทางสังคม ต้องสามารถสร้างรายได้และผลกำไรที่เพียงพอและเหมาะสม 2.2 กิจกรรมจะต้องสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสราณียธรรมจะส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น สมาชิกในชุมชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และมีความตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาสังคม

คำสำคัญ: พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม การมีส่วนร่วม หลักสราณียธรรม

¹⁻⁴ นักศึกษาปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา

* อีเมล: mongreongwit@gmail.com

The Integration of Social Engagement Based on The Principles of Saraniya Dhamma: Lessons from The Study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province

Nattakorn Papan ^{1*}

Reongwit Nilkote ²

Thitiwas Sukpom ³

Natthapat Saisena ⁴

Abstract

The article titled " The Integration of Social Engagement with Participation Based on The Principles of Saraniya Dhamma: Lessons from The Study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province" aims to study and analyze approaches for integrating social engagement that can enhance community participation according to the principles of Saraniya Dhamma, which promote relationships and interdependence within local communities. This is a document-based study, knowledge management, and lesson extraction from the case study of Phonang Dam Tok Subdistrict, Sapphaya District, Chainat Province. The analytical concepts include the 5 steps of participation: awareness, selection and proposal of approaches, decision-making, monitoring and evaluation, and benefits from public policies. The key concepts of Saraniya Dhamma include Metta through body, speech, and mind, public welfare, common virtue, and shared vision. The content analysis was synthesized, verified with triangulation techniques, and presented descriptively. The study results indicate that: 1. The integration to enhance the capacity of social engagement according to Saraniya Dhamma includes: 1.1 Identifying issues and needs; and 1.2 Planning and implementing various projects that align with the quality-of-life development of the community. 2. Related factors that need to be considered are: 2.1 Business and social dimensions must create sufficient and appropriate income and profits; 2.2 Activities should generate positive impacts on society and the environment. The findings reflect that the integration of social engagement based on the principles of Saraniya Dhamma promotes better community development, as community members feel ownership of activities and become aware of their roles in social development.

Keywords: Social Engagement, Participation, Buddhist Principles of Saraniyadhamma

¹⁻⁴ Doctoral student of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Sri Ayutthaya, Thailand

* Email: mongreongwit@gmail.com

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นในประเทศ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจที่รวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต โดยมุ่งหวังสร้างสังคมและองค์กรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในบริบทของประเทศไทยการจัดการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของประชากรมีความสำคัญอย่างยิ่ง ภาครัฐมุ่งหวังให้คนไทยมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างสังคมคุณธรรมและจริยธรรม และเสริมสร้างความเป็นไทยให้สามารถก้าวข้ามไปสู่การพัฒนาในอนาคต (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560; วิจารณ์ พานิช, 2555) นอกจากนี้ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางที่ควรให้ความสำคัญควบคู่กับการศึกษา เนื่องจากการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสรรค์สังคมที่ดี โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านการศึกษาและสังคมของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเตรียมตัวเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงระดับโลกอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการและบริหารการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสมรรถนะหลักในสภาวะปกติและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งรวมถึงด้านความรู้ ทักษะ และทักษะชีวิต การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการศึกษาแนวทางใหม่ในการเตรียมการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการเตรียมการจัดการเรียนรู้ที่ต้องตอบสนองต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (ภาวิศ ทองโรจน์, 2566; ธงชัย สมบูรณ์, 2563) การส่งเสริมให้ประชาชนเตรียมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะช่วยสร้างฐานที่มั่นคงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว

คำว่า "Social engagement" หรือ “การมีส่วนร่วมทางสังคม” หรือ “พันธกิจความสัมพันธ์เพื่อสังคม” เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบัน หน่วยงาน องค์กร หรือสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมดังกล่าว มีการออกแบบเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน แนวทางการมีส่วนร่วม (Engagement approach) คือการร่วมคิดและร่วมทำแบบหุ้นส่วนเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยมุ่งใช้ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งส่งผลกระทบที่สามารถประเมินได้ นอกจากนี้ยังสร้างกระบวนการต้นแบบใหม่และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต้องเกิดจากการกระทำและการเรียนรู้ที่ซึมซับจากประสบการณ์ โดยพื้นที่ดำเนินการ (action space) ช่วยเปิดโอกาสให้คนในมหาวิทยาลัยทดลองทำสิ่งใหม่และเรียนรู้จาก “พื้นที่เรียนรู้คุณค่า” (learning

space) (วิจารณ์ พานิช, 2561) สำหรับการปฏิบัติจริง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสำหรับการศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Arnstein, 1969) การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) จึงมีความสำคัญในการเพิ่มความมั่นใจให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคลและองค์กรในการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Carroll, 1999) ขณะที่ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย (Network Theory) เน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการปัญหา การเสริมพลังอำนาจในบริบทนี้ช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลที่จำเป็น (Borgatti & Halgin, 2011) แนวคิดดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานของการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม การสร้างความตระหนักรู้และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

บทความนี้มุ่งนำเสนอบทเรียนการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักสารณียธรรมซึ่งเป็นหลักพุทธธรรม เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนทางศาสนาในการส่งเสริมความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนท้องถิ่น เป็นแนวทางการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary research) การจัดการความรู้ (Knowledge management) และถอดบทเรียน (Lessons Learned) จากพื้นที่กรณีศึกษาซึ่งได้เจาะจงพื้นที่ตำบลโพธาราม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะผู้นิพนธ์ได้ขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนในฐานะนักวิชาการ สังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Descriptive analytics) ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) และนำเสนอเชิงพรรณนา โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นองค์ความรู้สำหรับการศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติสำหรับผู้สนใจได้

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม: แนวคิด และแนวปฏิบัติการ

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม (Social engagement) เป็นแนวคิดที่สำคัญทั้งต่อสถาบันวิชาการ และเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน และนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) เน้นว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Bishop & Davis, 2002) นอกจากนี้ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) กล่าวถึงบทบาทขององค์กรและบุคคลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยการสนับสนุนนี้ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน (Kotler & Lee, 2005) ทฤษฎีการสร้างเครือข่าย (Network Theory) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกใน

ชุมชน ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดการปัญหาและขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wasserman & Faust, 1994) การมีพันธกิจเพื่อสังคมจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและพัฒนาความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน

การสร้างพันธกิจเพื่อสังคมในการประชุม Engagement Conference 2017 มีรายละเอียดในสามด้านสำคัญ ได้แก่ การปฏิบัติ (Practice) หลักการ (Principle) และโอกาสในอนาคต (Prospect) ซึ่งสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน โดยมีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้การร่วมมือมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2561) ประกอบด้วย 1. การปฏิบัติ (Practice) การปฏิบัติจะเน้นการแบ่งปันประสบการณ์และความสำเร็จจากการทำงานในอดีต เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การสร้างพื้นที่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ 2. หลักการ (Principle) การตั้งหลักการที่ชัดเจนช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถตั้งเป้าหมายร่วมกันได้ โดยการสร้างข้อตกลงและบริบทที่ชัดเจนจะทำให้ทุกคนเข้าใจขอบเขตของการทำงานร่วมกัน และ 3. โอกาสในอนาคต (Prospect) การมองไปข้างหน้าเพื่อสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการความรู้สึกทางเหินและการสร้างความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนระหว่างสาขาวิชาการต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ในอนาคตที่มีประสิทธิภาพ สำหรับขั้นตอนการทำงานพันธกิจเพื่อสังคม ประกอบด้วย 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และบริบทของการทำงานร่วมกัน 2. การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตรวจสอบผู้ที่จะได้รับผลกระทบและต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การกำหนดระดับการมีส่วนร่วม ใช้สเปกตรัมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม และ 4. การพัฒนาแผนการมีส่วนร่วม สร้างแผนการที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการและความรับผิดชอบ

แนวคิดดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนและนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่เน้นถึงความสำคัญของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ยังกล่าวถึงบทบาทขององค์กรและบุคคลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้การสร้างพื้นที่เรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาแผนการมีส่วนร่วม จะช่วยให้การมีส่วนร่วมเป็นจริงในชุมชน

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการพันธกิจเพื่อสังคมจึงไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม แต่ยังช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายในสังคม กล่าวได้ว่า การสร้างพันธกิจเพื่อสังคมที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างทุกฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

สราณียธรรม: หลักธรรมเพื่อความความเข้มแข็ง และเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน

สราณียธรรม คือ คำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่อยู่ร่วมกันในกลุ่ม ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ (สามารถ สามัง, 2562) มิติเชิงสังคมและสัมพันธ์ภาพของชุมชน สราณียธรรมเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่ใหญ่ เป็นหลักการเสริมสร้างการยอมรับในพหุวัฒนธรรมกล่าวคือ การอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตที่หลากหลายโดยเคารพความเชื่อและการปฏิบัติของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดการเกื้อกูลและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน จากการศึกษาของอุทัย ภูคติน และคณะ (2565) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างตามหลักสราณียธรรมเพื่อสร้างสังคมที่มีเอกภาพและสันติสุขตามแนวทางของศาสนาและหลักคำสอนที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน จากการศึกษาของพระมหานาเกียรติ วิสุทโธ (ทองทวี) (2564) พบว่า การใช้หลักสราณียธรรมในการบริหารจัดการจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสงบสุขในชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลักธรรม 6 ประการที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในสังคม ประการแรก เมตตาภายกรรม เน้นให้ผู้ร่วมกลุ่มช่วยเหลือกันและเคารพกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง การแสดงความมีน้ำใจนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ประการที่สอง เมตตาวจีกรรม เน้นสื่อสารถึงความจำเป็นในการใช้คำพูดที่สุภาพและมีประโยชน์ต่อกัน การพูดด้วยความหวังดีจึงช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในกลุ่ม ประการที่สาม เมตตาโมกกรรม มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมกลุ่มตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน โดยการมองโลกในแง่ดีและสร้างพลังบวกผ่านทัศนคติที่ดีต่อกัน ประการที่สี่ สาราณโมกิตา คือการแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือทรัพยากรต่าง ๆ การแบ่งปันนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในกลุ่ม สองประการสุดท้ายคือ ประการที่ห้า สีสสามัญญตา และประการที่หก ทิฐีสสามัญญตา เน้นการมีจริยธรรมและความคิดเห็นที่ถูกต้องร่วมกัน การมีจริยธรรมที่ดีจะช่วยให้ทุกคนในกลุ่มมีความประพฤติที่เหมาะสมและไม่สร้างความรำคาญให้กับผู้อื่น ในขณะที่การเห็นชอบในแนวทางเดียวกันเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและเอกภาพในกลุ่ม สอดคล้องกับอดิศร คงทอง และคณะ (2564) ได้ศึกษาการนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจะเป็นเครื่องมือหนุนเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 1. สร้างความรักและปรารถนาดี เน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความรักในชุมชน เพื่อให้สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญ 2. การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ การสื่อสารด้วยภาษาที่ไพเราะและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจในชุมชน 3. ความคิดเชิงบวก สนับสนุนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน 4. ความยุติธรรมและความเสมอภาค เน้นการไม่แบ่งแยกและการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม 5. การรักษากฎและกติกาก การมีวินัยและการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ร่วมกันในชุมชน และ 6. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันคิดและวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์และปราศจากความขัดแย้ง การนำหลักสราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างชุมชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและการ

พัฒนาอย่างยั่งยืนตามความต้องการของสมาชิกในชุมชน ทำให้ทุกคนมีความสุขและร่วมมือกันในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้แก่ชุมชน

กล่าวได้ว่า หลักสารณียธรรมสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนโดยการส่งเสริมความสามัคคีและความเคารพซึ่งกันและกันในกลุ่ม โดยมุ่งเน้นที่การสร้างความรักและปรารถนาดีในหมู่สมาชิก การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและให้กำลังใจ การสนับสนุนความคิดเชิงบวกและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงการรักษากฎและกติกาอย่างเคร่งครัด และการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม การนำหลักสารณียธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสงบสุข และสามารถพัฒนาไปอย่างยั่งยืนตามความต้องการของสมาชิกในชุมชน

หลักสารณียธรรม 6 เป็นแนวทางจากพระพุทธเจ้าที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นปึกแผ่น โดยเฉพาะในบริบทของการอยู่ร่วมกันในชุมชน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต, 2562) มีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. เมตตาทายกรรม การแสดงความเมตตาผ่านการกระทำต่อกัน ทั้งในที่สาธารณะและในส่วนตัว หรือที่เรียกว่า เมตตาทายกรรม เป็นการแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกายที่สะท้อนถึงความหวังดีและการช่วยเหลือกันภายในชุมชน การกระทำดังกล่าวมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่าการช่วยเหลือทั่วไป เพราะเมตตาทายกรรมเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างคนในชุมชน

2. เมตตาวจีกรรม การใช้คำพูดที่สุภาพและเป็นประโยชน์ ซึ่งเรียกว่า เมตตาวจีกรรม เป็นการแสดงออกถึงความหวังดีผ่านการพูดจาอย่างระมัดระวัง การสื่อสารที่ดีในรูปแบบนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมและชุมชนที่มีความสามัคคี และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการแนะนำหรือเตือนสติด้วยความปรารถนาดี ไม่ใช่เพียงแค่การพูดให้คนอื่นทำตาม แต่เป็นการสนับสนุนให้คนอื่นได้พัฒนาตัวเองในทางที่ดีขึ้น

3. เมตตาโมกกรรม การมีจิตใจที่ดีต่อกัน หมายถึง การที่บุคคลมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มองผู้อื่นในแง่บวก และแสดงออกผ่านการกระทำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ โดยจุดมุ่งหมายหลักคือการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านจิตใจหรือการสนับสนุนทางกายภาพ การมองโลกในแง่ดีทำให้เกิดการสร้างสามัคคีในสังคม ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน

4. สาธารณโภคี การแบ่งปันสิ่งที่ได้รับมาอย่างชอบธรรม หมายถึง การนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรม มาจัดสรรให้กับผู้อื่นในชุมชนอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้น การแบ่งปันเช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ยังเป็น การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นภายในชุมชน การที่ทุกคนได้รับส่วนแบ่งอย่างยุติธรรม จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความสามัคคี และความยั่งยืนในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเติบโตอย่างมีคุณภาพและสร้างสรรค์

5. สีสสามัญญดา การรักษาภาวะเปียบและมีความประพดิดที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม เพราะการที่ทุกคนปฏิบัติตามภาวะเปียบที่กำหนดไว้นั้น ช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ การมีความประพดิดที่ดีแสดงถึงการเคารพสิทธิของผู้อื่นและการให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพส่วนรวม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสังคมที่เป็นธรรม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจและความเป็นปึกแผ่นในชุมชน โดยเฉพาะในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม การเคารพภาวะเปียบและการปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมยังเป็นการยอมรับความแตกต่างและส่งเสริมการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสมานฉันท์

6. ทิฏฐิสามัญญดา การมีความคิดเห็นและมุมมองที่เป็นหนึ่งเดียวในเรื่องสำคัญช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเปิดเผยและการรับฟังทุกฝ่ายเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสามัคคีและการตัดสินใจที่มีคุณภาพ

ดังกล่าวแล้วนั้น สารณียธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย โดยเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสามัคคีและสันติสุขในสังคม โดยเน้นการกระทำที่มีเมตตาต่อกันในหลายมิติ เช่น เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตาโมโนกรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ หลักการสาธารณโภคี สีสสามัญญดา และทิฏฐิสามัญญดา ยังเน้นการแบ่งปันและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชน การรักษาศีลธรรมและการมีความคิดเห็นที่ตรงกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการบริหารจัดการชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป สำหรับการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การนำหลักสารณียธรรมไปปฏิบัตินั้นมีความสำคัญต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่การติดต่อสื่อสารอาจทำให้คนห่างเหินกันในสังคมเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมักจะขาดหายไป แต่ถ้าสังคมได้เรียนรู้และปฏิบัติตามหลักสารณียธรรม จะสามารถสร้างความสามัคคีและเอกภาพได้อีกครั้ง โดยเริ่มจากการแบ่งปันและการรักษาความประพดิดที่ดี การยึดถือคำสอนนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมที่สงบสุขและยั่งยืนในอนาคต

เทศบาลตำบลโพนางดาดก: บริบท และการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน

จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่ประมาณ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร และมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านการเกษตร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับชุมชน อย่างไรก็ตาม สภาพทั่วไปประชาชนในพื้นที่จังหวัดยังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และภัยแล้ง ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การใช้เทคโนโลยีการเกษตร การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบสาธารณสุข เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนสำหรับประชาชนในพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) ตำบลโพนางดาดก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะ

ภูมิศาสตร์เด่นชัด โดยมีทุ่งนาและสวนผลไม้ซึ่งสนับสนุนการเกษตรเป็นหลัก แหล่งน้ำสำคัญที่ไหลผ่านพื้นที่คือ ลำคลองและแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างแพร่หลาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวและพืชผัก รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ตำบลโพนางคำตกมีประชากรประมาณ 4,847 คน ซึ่งมีการนับถือพระพุทธศาสนาร้อยละ 99.70 พร้อมกับมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 แห่ง (เทศบาลโพนางคำตก, 2567) นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ยังมีประเพณีสำคัญ เช่น สงกรานต์และแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาชุมชนในตำบลโพนางคำตกจึงต้องคำนึงถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนสำหรับประชาชนในพื้นที่

ภาพที่ 1 การลงศึกษาพื้นที่ภาคสนาม

ที่มา: บันทึกโดยผู้บันทึกความ

วิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลตำบลโพนางคำตกได้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ภายในปี 2570 ผ่านการจัดสรรสาธารณูปโภคที่ครบครัน ยึดมั่นในธรรมาภิบาล และสืบสานวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนา ชุมชน พันธกิจของเทศบาลประกอบด้วย การบำรุงรักษาทางบกและน้ำ การจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การพัฒนาอาชีพและรายได้ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานได้มุ่งเน้นเน้นการปรับปรุงระบบสาธารณสุขโรค การพัฒนาเส้นทางคมนาคม และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจกลุ่มอาชีพ การศึกษา การเกษตรอินทรีย์ และการรักษาสุขภาพ ในส่วนของการจัดระเบียบชุมชนจะมีการส่งเสริมประชาธิปไตย การลดความรุนแรง และการสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ การดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และพันธกิจดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับประชาชนในตำบลโพนางดำตก และการพัฒนาของเทศบาลตำบลโพนางดำตกมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนน่าอยู่ผ่านการกำหนดยุทธศาสตร์ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพชีวิต และการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและยั่งยืนในหลักธรรมาภิบาล (เทศบาลตำบลโพนางดำตก, 2567) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานประสบปัญหาการขาดทรัพยากรทางการเงินและมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผน นอกจากนี้ การพึ่งพาเกษตรกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่มั่นคงในระยะยาว จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะการบริหารและเพิ่มมูลค่าในภาคเกษตรกรรมเพื่อความยั่งยืน และจากการศึกษามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ด้านจุดแข็งที่เป็นศักยภาพของพื้นที่

1.1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนในการพัฒนาถนนและแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ สนับสนุนการเกษตรและการดำเนินชีวิตของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีผลดีต่อการเกษตร

1.2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การส่งเสริมเศรษฐกิจและกลุ่มอาชีพในชุมชนช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในท้องถิ่น และสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชน การสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสช่วยสร้างความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา

1.3. การมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในหน่วยงานภาครัฐ

1.4 ความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยทำให้การพัฒนามีความครอบคลุมและหลากหลาย

2. ข้อจำกัดและอุปสรรคที่จะต้องพัฒนา พบว่า การพัฒนาทางโครงสร้างพื้นฐานต้องอาศัยทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นข้อจำกัด อาจทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และการพึ่งพาเกษตรกรรมและผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำอาจทำให้เศรษฐกิจของชุมชนไม่มั่นคงในระยะยาว

3. ปัจจัยความสำเร็จ พบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ชัดเจนช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างความโปร่งใสในกระบวนการบริหาร ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพและการสร้างเครือข่ายในชุมชนช่วยให้ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาแหล่งรายได้จากภายนอก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การ

ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต และการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาทักษะ การสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณภาพและการพัฒนาทักษะในกลุ่มประชากรที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงงานและสร้างรายได้

กล่าวได้ว่า จากข้อมูลพื้นฐาน และการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลโพนางคำตงแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งที่สำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันยังมีจุดอ่อนที่ต้องพิจารณาเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพ และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในอนาคต

สารานุกรม: การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมจากกรณีศึกษา

มิติการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลโพนางคำตงมีการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมโดยยึดหลักสารานุกรมซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและการร่วมมือกันในการพัฒนา สามารถสรุปเพื่อเป็นได้ ดังนี้

1. การระบุประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชน การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน เทศบาลได้มีการจัดทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง เช่น การขาดแคลนน้ำ การเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานรัฐ

2. การวางแผนและดำเนินการโครงการ การวางแผนและดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งเทศบาลได้มีการพัฒนาโครงการที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น โครงการพัฒนาทางการเกษตร การสนับสนุนการเกษตรอินทรีย์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกรในชุมชน โครงการพัฒนาการศึกษา การจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การเชื่อมโยงมิติทางธุรกิจและมิติทางสังคม การพัฒนาชุมชนควรมีมิติทางธุรกิจและมิติทางสังคมที่สอดคล้องกัน การสร้างรายได้และผลกำไร โครงการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพและการตลาดชุมชน ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชน ผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทำความสะอาดชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทำให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมในชุมชนช่วยสร้างความ

เข้มแข็งให้กับสังคม และการประเมิณผลโครงการร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิณผลการดำเนินโครงการ ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง

มิติการบูรณาการสู่พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม

การประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมในการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการร่วมมือกันในสังคม โดยยึดหลักการที่สำคัญของการทำงานร่วมกันและการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งหลักสราณียธรรมมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ความสามัคคี และการเคารพซึ่งกันและกันในชุมชน การระบุปัญหาและความต้องการของชุมชนผ่านการสำรวจความคิดเห็นและการพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการเหล่านี้ เป็นการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การวางแผนและดำเนินโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน เช่น โครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน อีกทั้งการเชื่อมโยงมิติทางธุรกิจและสังคม เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพและตลาดชุมชน จะช่วยสร้างความเจริญเติบโตให้กับชุมชนและส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

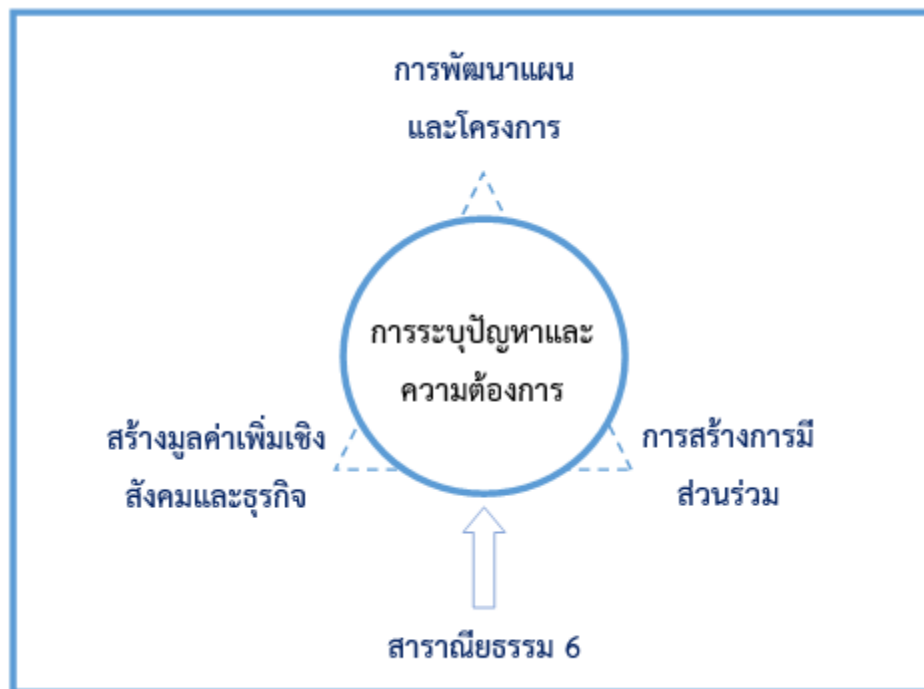
นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการประเมิณผลโครงการช่วยสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง ส่งเสริมการร่วมมือกันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชน ทั้งนี้ หลักสราณียธรรมไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสังคมที่มีความยั่งยืนและเป็นสุข

จากบทเรียนกรณีศึกษา การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมในเทศบาลตำบลโพนางดำตกาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยผ่านการระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผนโครงการที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งนำไปสู่การสร้างที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต การใช้หลักสราณียธรรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างชุมชนน่าอยู่และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการศึกษา

การพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลโพนางดำตกาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งเดียวในสังคมและการทำงานร่วมกันผ่านหลักสราณียธรรม โดยมีการเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนอย่างครอบคลุม ในการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน ประกอบด้วย “การระบุปัญหาและความต้องการ” การมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาชุมชนจากประชาชน ทำให้เกิดการจัดการปัญหาได้ตรงจุด ชุมชนสามารถระบุความต้องการอย่างแท้จริง เช่น การขาดแคลนน้ำ หรือความต้องการด้านการศึกษา สิ่งนี้ส่งผลให้เกิดการวางแผนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน “การวางแผนและพัฒนาโครงการ” โครงการที่ออกแบบต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชน เช่น การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาทรัพยากรน้ำ และ

การส่งเสริมการศึกษาที่ตอบสนองต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การดำเนินงานโครงการเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลและครอบครัว “สร้างมูลค่าเพิ่มเชิงสังคมและธุรกิจ” การสร้างเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กับการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง โดยการส่งเสริมอาชีพชุมชนและการทำตลาดภายในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง ทั้งนี้ยังสร้างผลกระทบที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และ “การสร้างการมีส่วนร่วม” การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการประเมินผล ทำให้การพัฒนาชุมชนมีความโปร่งใสและยั่งยืนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมในการดูแลและพัฒนาชุมชน สรุปได้ว่า การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมในเทศบาลตำบลโพธารามได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยผ่านการระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผนโครงการที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซึ่งนำไปสู่การสร้างที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต การใช้หลักสารานีธรรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างชุมชนน่าอยู่และร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมอย่างมีส่วนร่วมตามหลักสารานีธรรม

ที่มา: พัฒนาโดยผู้นิพนธ์บทความ

สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการศึกษาและวิเคราะห์การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมตามหลักสภาราณียธรรมโดยกรณีศึกษาชุมชนโพนางดำตก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่การระบุปัญหา วางแผน ไปจนถึงการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน โดยหลักสภาราณียธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ที่เน้นความสามัคคี ความร่วมมือ และการแบ่งปันทรัพยากรนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในการพัฒนา นอกจากนี้ การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในชุมชนยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนในการพัฒนา สำหรับการศึกษาในอนาคต ควรศึกษาบทเรียนชุมชนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในบริบทที่แตกต่าง และควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

บรรณานุกรม

- เทศบาลโพนางดำตก. (2566). รายงานผลการติดตามและประเมิน แผนพัฒนาของเทศบาลตำบล ตำบลโพนางดำตก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
https://fa5.naxapi.com/phonangdamtok.go.th/dnm_file/project/1714032611480_25272_center.pdf
- เทศบาลโพนางดำตก. (2567). วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์.
<https://www.phonangdamtok.go.th/vision>
- ธงชัย สมบูรณ์. (2563). *The Next Normal ภูมิคุ้มกันของสังคมไทยในอนาคต*.
https://www.matichon.co.th/article/news_2175208
- พระมหานาเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี). (2564). การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสภาราณียธรรม 6. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 8(3), 14 – 24.
- ภาวิธ ทองโรจน์. (2566). มติชนมติครู : ทศวรรษที่หายไปของการศึกษาไทย ที่รัฐบาลใหม่จะต้องนำกลับคืนมา. https://www.matichon.co.th/education/news_4149335.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 16-17,19.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2561). มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร = University role : public engagement in UK. กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 53). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทพป.

สามารถ สามัง. (2562). *สาราณียธรรม 6: หลักการในการอยู่ร่วมกัน*.

<https://mgronline.com/daily/detail/9620000029668>

สำนักงานจังหวัดชัยนาท. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดชัยนาท 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*. ชัยนาท : สำนักงานจังหวัดชัยนาท.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อุทัย ภูคดหิน และคณะ. (2565). *พหุวัฒนธรรม : การอยู่ร่วมกันของชุมชนตามแนวสาราณียธรรมเชิงพุทธบูรณาการ*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 2313 – 2324.

Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.

Bishop, P., & Davis, G. (2002). Mapping Public Participation in Policy Choices. *Australian Journal of Public Administration*, 61(1), 14-29.

Borgatti, S. P., & Halgin, D. S. (2011). On Network Theory. *Organization Science*, 22(5), 1168-1181.

Carroll, A. B. (1999). Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct. *Business & Society*, 38(3), 268-295.

Freeman, R. Edward. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge University Press.

Kotler, P., & Lee, N. R. (2005). *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*. Wiley.

Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.

Rappaport, Julian. (1981). In Praise of Paradox: A Social Policy of Empowerment and Prevention. *American Journal of Community Psychology*, 9(1), 1-25.

Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University Press.

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future (Brundtland Report)*. Oxford University Press.